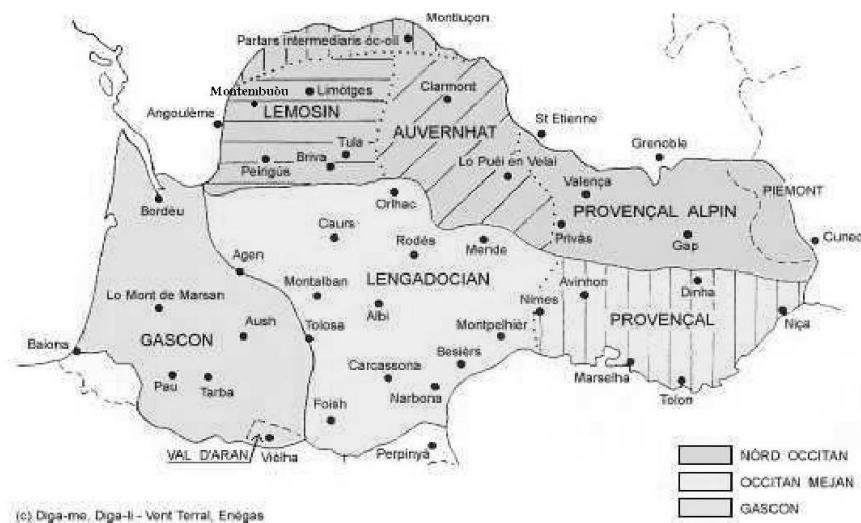

Lo parlar nòrd-occitan lemosin de Montembuòu en Charanta Lemosina

PER COMENÇAR : MONTEMBUÒU, ENTE ES QUÒ ?

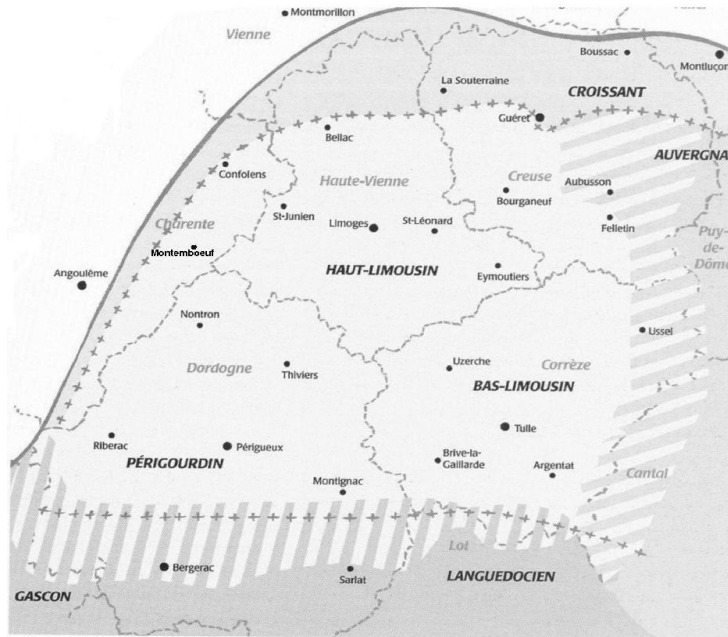
Montembuòu es un borg dau departament de Charanta. Lo parlar de Montembuòu fai partida de l'airau dialectau nòrd-occitan lemosin [cf. carta 1 – *Airau linguistic occitan*].

Airau linguistic occitan – carta

Montembuòu es situat sus la tauvera oest dau dialecte lemosin e es part de la Charanta Occitana a un trenenat de quilometres a l'est dau limit linguistic òc/oïl. Es totparier plan distinct daus parlars dau Creissent [carta 2 – *Airau dialectau lemosin*].

Los parlars de Charanta Occitana son mai que mai estats descrichs per Marcel Coq. Un article paregut dins la revisa felibrenca *Lemouzi* ne'n balha de las bonas descripcions (cf. M. (1977). “La limite linguistique du limousin en Charente” in *Lemouzi* n°61. Tula : Lemouzi).

Airau dialectau lemosin – carta 2

SISTEMA FONETIC E FONOLOGIC

Trachs generaus nòrd-occitans dau parlar

Lo parlar de Montembuòu es plan nòrd-occitan renmàs per causa de la palatalizacion puei despalatalizacion de las oclusivas [k] e [g] dau latin classic en africadas [tʃ] et [dʒ]. Aitau n'es de *chabra*, *vacha*, *chasteu*, *pescha*, eisits dau latin *CAPRA*, *VACCA*, *CASTELLU*, *PISCA qu'an balhat en lengadocian *cabra*, *vaca*, *castèl*, *pesca*; o betot de *jau*, *jauta*, dau latin *GABATA*, correspondents au lengadocian *gal*, *gauta*.

D'autres fenomens de palatalizacion se pòden produire : *juchier*, « jalinier », prononciat [dy'tʃje] o ben *vargier* [væ'r'dʒje], « òrt ». Totparier eisissen mas dins daus cas particulars e gran tant coma en auvernhat. Son suventas vetz la resulta de la preséncia de iòds emb palatalizacion de la consonanta que precedís, amudida. Exemple : *Las Gràcias* – [lɛ:gra'ʃɛ:] *surcier* [syr'ʃɛ:], *que siá* [ke'ʃɛ:]...

Segur, nòtan daus fenomens de vocalizacion comuns en lemosin mas que son pertant p'un piau characteristics dau nòrd-occitan puei qu'existissen tanben dins los dialectes provençau o gascon mas son plan absents dins lo sosdialecte bas-lemosin. Nòtan mai que mai *chavau* per *chaval*, *escuruòu* [e:ky'rɔw] per *esquiròl* o mai *chasteu* [tʃɛ:'tœ] per *castèl*. Lo son [s], en combinason emb [e], coma dins *escòla*, *testa*, a jugat un ròtle dins la diftongason de la vocala precedenta davant de desaparéisser. Tròban [ej] o mai [e:] per lo lengadocian [es] en sillaba barrada. Aqueu son [s] lengadocian associat emb d'autres vocalas desapareis coma dins *chasteu* en ne'n provocant l'eslonjament compensatòri.

Remarcan la chasuda de las consonantas finalas eissudas dau latin, totparier gran especificament nòrd-occitana puei qu'existís per part en provençau e que l'aupec e mai los parlars "auvernhat" de Marjarida, per exemple, articulan aquelas consonantas. [r] finau demòra totparier suventas vetz.

Nòtan tanben la chasuda frequenta de las consonantas emb eslonjament e/o barradura compensatòria au mieg d'un mot dins de las sequéncias consonanticas : *vouguet* [vu:'ge·], *gasteu* [gɛ:'tœ·]... mai si remarcan una influéncia fòrta dau latin, o mai benleu dau francés, dins daus mots de formacion pusleu recenta, mai que mai per la sequéncia [kt] : *dictar* [dik'tɛ:], *directe* [di'rekte] mas maitot *exemple* [ɛg'zɛ̃mple].

Realizacions daus fonemas occitans

Distinguissen per lo lemosin sieis vocalas simplas, las quatre unitats de basa descrichas per Javanaud dins sa tesi *The Vowel System of Lemosin* (cf. referéncias bibliograficas), mai /o/ e /y/ : /i/, /y/, /e/, /a/, /o/, /u/.

Lo lemosin neutraliza l'oposicion /e/~ε/. Lo fonema /e/ es d'efiech plan sovent realizat coma un [e] median mas zo pòt tanben èsser coma [e] mieg barrat o [ɛ] mieg dubert segon la preséncia o l'abséncia de l'accent tonic, e sens qu'aquò aie p'un ròtle distintiu. En mai, contràriament au sistema fonetic lengadocian, se rescontra pusleu [e] en sillaba accentuada e [ɛ] a l'atòna.

Retenen sus lo plan daus fonemas de superficia, tot coma Javanaud, las vocalas intrinsecament lonjas, que son la resulta de la chasuda d'una consonanta de la lenga anciana. Las lonjas an segur pas vertadierament de ròtle distintiu lexicalament, mas jogan totparier un ròtle gramaticau per distinguir lo singular dau plurau d'un biais regular (Javanaud 1981 : 45) : [pɔ'tɔ·] s'opausa a [pu'tu:], [tsa'mr·] s'opausa a [tsa'mi:]... Javanaud ne'n tira un ròtle mieg distintiu (Javanaud 1981 : 49), per part lexicau (dins pauc de cas), per part gramaticau, e decidís d'acordar a las lonjas l'estatut de fonemas (Javanaud 1981 : 85).

Lo parlar de Montembuòu neutraliza tanben mantunas oposicions de diftongs.

Sus lo plan fonetic, lo parlar de Montembuòu realiza aitalu los fonemas següents :

- **u** es realizat
  - o /y:/ [y:] jos l'influéncia d'una consonanta desapareguda (tanben per marcar lo plurau), vocala anteriora barrada arredondida tindada intrinsecament lonja ; sembla lo [y] francés coma dins « rhume » : *bruslar, bebuts, prenguts*...
  - o /y/ [y] en posicion pretonica, o en finala tonica (participis passats o substantius singulars), vocala anteriora barrada arredondida lascha (breva en pretonica e mieja lonja en tonica) ; s'auva mai o mens entre [y] dau francés « rhume » e [ø] dau francés « vieux » : *bufar, agut, prengut, bebut*...
- **ue** realizat /ø:/ [ø:] totjorn en posicion tonica en sillaba penultima, mai que mai dins los paradigmas de conjugasons, vocala anteriora mieja barrada arredondida : *muere, duerme, suerte*...
- **i** es realizat :
  - o /i:/ [i:] jos l'influéncia d'una consonanta desapareguda (tanben per los pluraus), vocala anteriora barrada tindada intrinsecament lonja ; sembla lo [i] francés dins « lime » : *chamins*...
  - o /i/ [i], en posicion pretonica, o en finala tonica au singular, vocala anteriora barrada lascha ; sembla “*i mòu*” dau rus, entre [i] et [e] dau francés « manger » : *legit, vinha*...
- **e** es realizat :

- /e:/ [e:] jos l'accent o tanben, en posicion atòna o tonica, jos l'influéncia d'una consonanta desapareguda, vocala anteriora mieja barrada lonja : *leve* ['le:vε], *prene* ['pre:nε], *escòla*...
- /e/
  - /e/ => [ɛ] en posicion atòna, vocala anteriora mieja duberta ; *leve*, *prene*, *venir*...
  - /e/ => [æ] davant [r], en posicion atònia o tonica, vocala anteriora duberta coma dins l'anglés « apple » : *per*, *ser*, *serp*, *fer*, *se permenar*...
- **a** es realizat :
  - /ɛ:/ [ɛ:] jos l'accent en sillaba duberta, o tanben, en posicion atòna o tonica, jos l'influéncia d'una consonanta desapareguda (tanben per los plurals), vocala anteriora mieja duberta tindada lonja ; entre [ɛ] dau francés « fièvre » e [e] : *montanha*, *placa*, *femnas*, *se permenar*...
  - /a/ [a] en pretonica, en tonica per los participis passats e tanben en sillaba barrada ; vocala centrala duberta : *chabras* [tsa'brɛ:], *minjat* [min'dʒa] , *parlas* [par'lɛ:]...
  - /ɔ/ en posicion pòstonica e mai de las vetz tonica (en liam emb lo sistema accentuau lemosin, ex. : *filha* [fi'ʎɔ])
    - /ɔ/ => [ɔ]; vocala anteriora mieja duberta arredondida, breva a l'atòna : *chabra* ['tsɛ:brɔ], *vacha* ;
    - /ɔ/ => [ɔ̃] mieja lonja, o lonja, e tindada en tonica : *filha* [fi'ʎɔ̃], *moleta* [mɔ̃lɛ'tɔ̃] , , *botelha* [bɔ̃tɛ'ʎɔ̃], *mula* [my'ʎɔ̃]...

Per los fonemas vocalics posteriors, nòtan las realizacions seguentas :

- **o** es realizat :
  - /u:/ [u:] jos l'influéncia d'una consonanta desapareguda (tanben per marcar lo plurau), vocala posteriora barrada arredondida tindada lonja quitament coma [u] dau francés « loutre » : *moschons*, *lops*...
  - /u/ en posicion pretonica, o en finala tonica au singular, vocala posteriora barrada arredondida lascha :
    - /u/ => [ʊ] breva en posicion pretonica : *moleta*, *rosari*, *rodier*, *bordier*, *rosjar*
    - /u/ => [ʊ̃] mieja lonja, o lonja, en tonica : *moschon* [mɔ̃'tʊ̃], *poton*, *lop*, *tot*, *flor*
- **ò** es realizat /o:/ en posicion tonica, vocala posteriora mieja barrada arredondida
  - /o:/ => [o:] : *mòla*, *fòla*, *sòca*, *ròsa*, *ròda*, *demòra*...
  - /o:/ => se dubrís en [ɔ̃] en sillaba barrada que s'eslonja jos l'influéncia d'una consonanta desapareguda: *òbra*, *bòrda*, *ròsge*, *tòrne*, *pòrte*

Per los diftongs (dont fòrça oposicions son neutralizadas en lemosin), nòtan las realizacions seguentas :

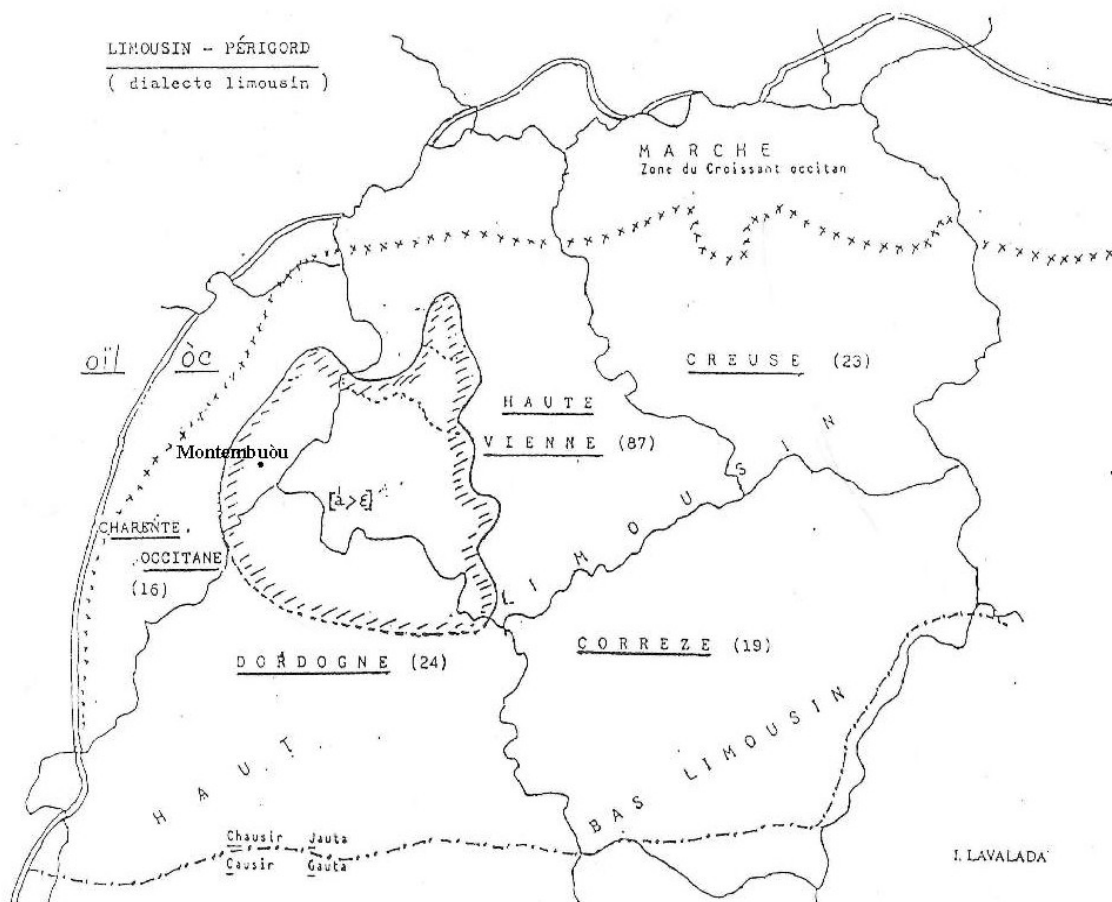
- /'aj/ es realizat [aj] e es totjorn accentuat : *aiga*, *plais*...
- /ɛj/
  - a l'atòna : *aiguiera*, *pairin*, *taisson*,
  - o en tonica : *peisson*, *reina*...
- /'aw/ es realizat [aw] e es totjorn accentuat : *aucha*, *pauta*, *jauta*...
- /ow/ es realizat [ow]
  - atòn : *auchas*, *pautas*, *jautas*, *jounessa*,
  - o tonic : *sòu*, *fòu*, *mòu*...

– /œj/ (ancianament /ew/) es realizat [œ^j] que siá atòn o tonic : *benleu, chasteu...*

Realizacion [ɛ:] dau fonema /ɛ:/ jos l'accent

Coma zo revela lo tableau de las realizacions foneticas daus fonemas, lo parlar de Montembuòu fai partida de l'airau sosdialectau lemosin ente lo fonema /ɛ:/ (ancianament /a:/) es realizat [ɛ:] jos l'accent, o jos l'influéncia d'una consonanta desapareguda (cf. carta 3 – *Airau accentuau /a:/ > /ɛ:/ [ɛ:]*).

L'airau microdialectau dau parlar de Montembuòu sembla marcar lo fenomen enguera pus netament. S'auva la diferéncia entre [ɛ] e [ɛ:] dins la prononciacion dau nom de luòc, rasís Montembuòu, [lɛ:sɛ'lɛ:].

Airau accentuau /a:/ > /ɛ:/ [ɛ:] – carta 3

Sistema accentuau

L'emergéncia de l'accent dins lo parlar de Montembuòu es condicionat d'un biais bassetz atipic dins l'ensem occitan. En considerar nonmàs l'ensem lemosin, e mai que mai naut-lemosin, l'accentuacion dins lo parlar de Montembuòu es pertant p'un piau isolada.

Tot coma Javanaud, a la sega de Camille Chabaneau (cf. Chabaneau, C. (1980). *Grammaire limousine*. Marselha : Laffite Reprints), considera las vocalas nasalas (parcialas mas presentas

en lemosin) coma de las lonjas. La descripcion dau sistema accentuau s'apieja sus los fenomens observats en foncion de l'oposicion, o equilibri, entre vocalas simplas, vocalas lonjas, diftongs e vocalas entravadas sus la doas darrieras sillabas.

D'après los enregistraments analisats mercés au logiciu PRAAT¹, ne'n podem tirar las conclusions que seguen.

Los tableaux que seguen s'apiejan per part sus lo trabalh de Lavalada per lo naut-lemosin (Lavalade, Y. (1986). *L'accentuation occitane* (Haut-Limousin), la place de l'accent tonique. Limoges : La Clau lemosina).

Prumier, prendràn lo cas d'una penultima simpla.

Cas 1 : oposicion fonologica vocala breva / vocala breva

- La breva finala deven tonica nonmàs si es pus duberta que la penultima, la finala s'eslonja : *juta* [dʒy'tɔ], *pera* [pe'rɔ], *filha* [fi'ʎɔ], *mossa* [mɔ'sɔ], *cima* [si'mɔ], *pluma* [ply'mɔ], *negra* [ne'grɔ], *corona* [kɔrɔ'nɔ], *espina* [e:pi'nɔ], *plena* [ple'nɔ], *estrecha* [e:tre'tɔ], *tranquilla* [trã'ki'lɔ], *possibla* [pɔsi'blɔ], *servida* [særvɪ'dɔ], *nurrida* [ny:ri'dɔ]...
- Si de non, la penultima es tonica – [o] demòra totparier totjorn tonic : *palha* [pe:ʎɔ], *chabra* [tɛ:brɔ], *vacha* [ve:tsɔ], *pòcha* [po:tsɔ], *còssa* [ko:sɔ]...
- Demòran quauquas excepcions condicionadas per d'autres factors de precisar : *estela* [e:'te:lɔ], *novela* [nɔ've:lɔ], *colera* [kɔ'le:rɔ], *drecha* [dre:tsɔ], *querre* [ke:re], *vime* [vi:mɛ]...

Cas 2 : oposicion fonologica vocala breva / vocala lonja o mieja lonja

- La finala es totjorn tonica : *palhas*, *vitas*, *filhas*, *gotas*, *terras*, *pitats*, *coronas*, *novelas*, *capablas*, *servidas*, *'trapadas*... Mas tanben *chamin*, *rason*, *sason*, *malurós*, *trapat*, *chamins*, *volam*, *charreton*, *paubretat*, *deman*, *volam*...
Excepcions : *préner*, *plànher*, *crànher*...

Cas 3 : oposicion fonologica vocala breva / vocala entravada o diftongala

- La finala es tonica : *picatau*, *champanhòu*, *chapeu*, *gibaud*...
Excepcions : *nòvia*, *tébie*...
- Li a una tendéncia paroxitonica quante lo diftong es la resulta d'un plurau masculin : *vilatges* [vi'le:ʎe], *capables* [ka'pe:ble], *lebres* [le:bre], *dròlles* [dro:'le], *òmes* [o:mɛ], *negres* [ne:gre]...

Segond, prendràn lo cas d'una penultima entravada, intrinsecament lonja o diftongala.

Cas 1 : oposicion fonologica vocala entravada, lonja o diftongala / vocala breva

- La penultima es tonica : *pòrta*, *uberta*, *olme*, *legenda*, *gente*, *reina*, *jauta*, *sieta*, *vielha*...

Cas 2 : oposicion fonologica vocala entravada o lonja o diftongala / vocala lonja o mieja lonja

- Equilibri tonic emb tendéncia paroxitonica (penultima entravada, diftongs, lonjas) : *garçon*, *clardat*, *libertat*, *servit*, *amistós*, *vengut*, *volgut*, *bruslat*, *pòrtas*, *cartas*, *garçons*, *pertot*, *moschons*, *crostons*, *legendas*, *roinar*, *boirar*, *'dueinan*, *quintant*, *dançant*, *chantant*...
- Equilibri tonic emb tendéncia oxitonica (penultima diftongala de substantius, d'infinitiuis o de participis passats e penultima nasala d'infinitiuis) : *aimat*,

¹ « Praat es un logiciu liure scientific concebut per manejar lo tractament e la sintesi de sons vocaus (fonetica). Praat es estat concebut a l'Insitut de sciéncias foneticas de l'universitat d'[Amsterdam](http://fr.wikipedia.org/wiki/Praat) per Paul Boersma e David Weenink. » (<http://fr.wikipedia.org/wiki/Praat>)

compausat, laschar, minjar, chantar, contar, ajostar, compausar, reinas, festas, pautas, sietas, societats, varietats...

Cas 3 : oposicion vocala entravada, lonja o diftongala / diftong

- Equilibri tonic sens tendéncia neta : *torteu, portau, burgaud, chasteu, màrfie, màrfias, cobdes, vaslets, àngels, gentes, aubres, estrechs, jòunes...*

La conjugason sec las tendéncias definidas per las finalas simplas. Totparier, quauquas reglas que li son pròprias tòcan las autras finalas :

- Los diftongs finaus (que monten o davalen) semblan totjorn accentuats : *aviá, teniàs, siriàs, siriatz, sabián, creiriam, creiriatz, naissiá...*
- Las nasalas finalas semblan tanben accentuadas quala que siá la penultima : *tenjam, anjam, sapcham, parlavam, decideten, bevem, 'chabem...* Mai si la penultima marca de las vetz una barradura que serà pusleu visda coma una marca morfologica (1era e 3esma personas dau plurau de l'indicatiu e dau subjontiu).
- Las tresesmas personas dau singular dau preterit de l'indicatiu semblan accentuadas sus la penultima : *vouguet, atendet, venguet, nasquet, laissez...*

Alternància vocalas dubertas / vocalas barradas

Dins la conjugason, qu'es frequent d'auvir las vocalas barradas se dubrir jos l'influéncia dau desplaçament d'accent. Qu'es un trach generau en lemosin e dins mantuns dialectes occitans.

- *i uebre* ['ø:brɛ], *tu (i)ubres* [jY'brɛ:], *eu (i)uebra*, *nos (i)ubrem / nos (i)uebrem*, *vos (i)ubretz*, *ilhs (i)ubren / ilhs (i)uebren*.
- *ié còpe* ['ko:pɛ], *tu copas* [kɔ'pɛ:], *eu còpa* ['ko:pɔ]...

Los diftongs tanben se barran jos l'influéncia de l'accent : *i aime* ['ajmɛ], *tu aimas* [ɛj'mɛ:], *eu aima* ['ajmɔ]...

L'accent se pòt maitot desplaçar dins los substantius; los diftongs se barran en pretonica :

- *aucha* ['awtsɔ] ven au plurau *auchas* [ow'tsɛ:].
- *aiga* ['ajgɔ] ven *aigas* [ɛj'gɛ:].

Alternància vocalas laschas / vocalas tindadas : marca dau plurau

Un trach bassetz originau dins l'ensem occitan e mai lemosin es de notar dins lo parlar de Montembuòu e los parlars vesins. Lo passatge dau singular au plurau se pòt far emb una barradura de la vocala en la tindar. Qu'es per aquò que fai plan mestier de notar la diferéncia de qualitat entre vocalas laschas e vocalas tindadas :

- nòtan *chamin* [tsa'mɪ] e *chamins* [tsa'mi:] : la vocala [ɪ] subís una tension que la barra ; l'eslonjament subseqent es pas tant pertinent ;
- mai d'exemples : *moschon* [mɔ'tʃɔ] e *moschons* [mu:'tsu:], *vin* [vi] et *vins* [vi:], *embonilh* [ɛ̃m'bɔ'ni] et *embonilhs* [ɛ̃m'bɔ'ni:]...

ELEMENTS DE MORFOSINTAXI E LEXIC

Articles

Los articles definits emplejats son *lu* [ly] (pusleu [lø]/[lə] en se 'pruesmar de Vitrac), *los* [lu:] ; *la* [lə] (prononciat [la] devers Vitrac), *las* [lɛ:]. La forma *lu* ven queraque d'una volontat de distinguir clarament lo singular dau plurau : l'occitan lemosin mejan serv pusleu *lo* [lu],

los [lu:], formas pas tant diferenciadas. Au femenin, l'article s'elidís davant un mot que comença per una vocala e mai au plurau : *l'auchas, l'estelas...* Au masculin, la liason se fai pas emb un mot que comença per una vocala : *los òmes, los amics...*

Influéncia d'oïl e derivacion

Los sufixes utilizats d'ordinari en occitan mejan se pòden rescontrar dins lo parlar de Montembuòu ; totparier, se tròban mai que mai dins daus biais de dire calhats que remiran daus fachs, daus còps belament desapareguts de la vita d'auei ; ex. : *las lavairitz, lo boirador ; lo contrali, lo cementèri...*

Aitau, fòrça sufixes son influenciats per lo francés : *mestiveusa* « mestivaira, mestivairitz ». Aquilhs sufixes remplaçan los sufixes occitans coma *-aire, -aira, -airitz*. Lo sufixe *-ador, -adoira* es tanpauc gaire mai present que dins *boirador* « espleita per boirar las chasthanhas ». En plaça, se tròba lo sufixe *-or* [ɔr] : *peschor, minjor, lançor, sechor, laboror...* emb las equivaléncias femeninas *pescheusa, mingeusa, lanceusa, secheusa, laboreusa*. Aquela derivacion en *-or* es probablament pas deguda a l'influéncia dau francés mas pusleu a une evolucion parallela similara. Sus aquela tauvera linguistica, aqueu sufixe es probable en usatge Dempuei fòrça temps. L'airau peitavin-santongés vesin e los parlars dau Creissent derivan de mesma ; ex. peitavins-santongés : *paechour, menjhour, éparour, labourour...* ; *paechouse, menjheuse, épareuse, laboureuse...* (cf. *Dictionnaire du Poitevin Saintongeais*. Vianney Pivetea. Mougon : Geste éditions, 1996)

Aus sufixes de l'occitan lemosin referenciau, que serven a formar noms e adjectius, *-àcia, -écia, -éncia, -ància, -ària, -òria, -èria*, corresponden los francismes *-aça, -eça, -ança, -ença, -ara, -iera, -oira* : *surfaça, experiença, paciença, substança, ordinara, matiera, memoira, gloira...* per oposicion a l'occitan lemosin referenciau *experiéncia, paciéncia, substància, ordinària, observatòria, matèria* ; tròban pasmens *nòvia*.

Formacion dau plurau

Los pluraus se pòden formar per diftongason o tension (emb eslonjament) de la vocala finala : *moschon/moschons* [mɔʰ'tsɔʰ]/[mu:'tsu:], *chen/chins* [tʃe]/[tʃi:], *òme/òmes* ['o:mɛ]/['omɛʃ], *femna/femnas* ['fɛ̃'nɔ]/['fɛ̃'nɛ:]... Qu'es per aquò que la sillaba finala tend a 'pelar l'accent au plurau, mai que mai au femenin.

Mai d'exemples : *lo potz* [pɔʰ] / *los potz* [pu:] ; *la suriç* [sy'ri:] / *las suriç* [sy'ri:] ; *la nuech* [nɔɛ] / *las nuechs* [nɔɛʃ] ; *un bruch* / *daus bruchs* ; *un pueg* / *daus puegs...*

Remarcas sus la conjugason

La desinéncia de la prumiera persona dau singular de l'indicatiu es *-e* conformament au biais de far lemosin. Las desinéncias de la prumiera e de la tresesma persona dau plurau dau present de l'indicatiu son *-em* e *-en*.

Remarcan la formacion dau preterit en *-t-* coma dins daus parlars de Cruesa o mai en auvernhat. La forma preterita dau verbe *estre* est particularement atipica : *ié fi, tu fites, eu fit, nos fitem, vos fitetz, ilhs fiten*. Sembla una forma anciana d'usatge dau temps daus trobadors : *fi* (1era pers. sg.), *fit* (3esma pers. sg.)².

² cf. LAVALADE, Y. (1987). *La conjugaison occitane*. Limòtges, La Clau lemosina, Institut d'Estudis Occitans 87. p. 152.

Los preterits dau segond grop incoatiu e de quauques verbes irregulars se forman sens l'infixe *-gue-* d'après un usatge vielh : *ié legí, tu legites, eu legit, nos legitem, vos legitetz, ilhs legiten*. De las formas preteritas daus verbes irregulars fan resson a de las formas d'usatge en d'autres luòcs d'Occitània, coma dins los ranvers de Montpelhier, mas absentas daus autres parlars lemosins : *i anguí, tu anguetes, eu anguet, n'anguetem, vos anguetetz, ilhs angueten*.

Lo subjunctiu passat arcaïc dau verbe *estre* es tanben remirable : *que ié fira, que tu fires, qu'eu fira, que nos firam, que vos firetz, qu'ilhs firan*. Marcel Coq zo notava dins de las comunas diversas a l'entorn de Montembuòu. Se fai tanben per lo verbe *'nar* : *qu'eu anguera*. Totparier, lo subjunctiu passat es pauc emplejat, de las vetz conegut, d'autres vetz obludat. Lo subjunctiu present li es a tots pas moments preferit.

La segonda persona de l'imperatiu negatiu es formada a partir de la tresesma persona dau present de l'indicatiu e non gran sus la segonda coma qu'es de costuma en naut lemosin mejan.

PER 'CHABAR

Lo parlar de Montembuòu fai auvir un resson bassetz originau dins l'ensem occitan lemosin. La fonetica es queraque lo trach mai distintiu quitament per un lemosinofòn. Emb los parlars vesins a l'est de Montembuòu, las similaritats foneticas son nombrosas, mai que mai dins l'airau ente /a/ tonic es realizat [ɛ:] e que coneis las realizacions africadas [tʃ] et [dʒ] per los fonemas ancians /tʃ/ e /dʒ/ (*chabra ; jauta*).

Au Miegjorn, los parlars son plan pròches de lo de Montembuòu, emb de nombrós trachs fonetics semblables.

Au sud-est, los parlars de Nontronés son tanben plan pròches per las mesmas rasons mas començan de s'eslunhar per las realizacions palatalas [ʃ] e [ʒ] daus fonemas ancians /s/ e /z/ e las realizacions [s] e [z] daus fonemas ancians /tʃ/ e /dʒ/ (*chabra ; jauta*).

Au reirlutz, los parlars de Confolentés son pas tant pròches foneticament per causa que :

- realizan [tʃ] e [dʒ] a partir daus fonemas ancians /tʃ/ e /dʒ/ (*chabra ; jauta*).
- realizan [a:] per /a/ jos l'accent ;
- conéissen daus fenomens de palatalizacion de consonantas, de las sincòpas e de las reduccions sillabicas : *gentiar* [dʒɛ̃tja], *'chabarà* [ʃab'ɾə], *lo jau* [lə ʒow], *una petita fenestra, qu'es un pitit fenestron*³ [yn'pi,tit'fe'nɛ:tr'kejœp'tifenej'tru].

Los parlars a l'oest de Montembuòu coneissen tanben de las palatalizacions nombrosas e de las sincòpas en se 'pruesmar de l'airau peitavin-santongés.

Lo parlar de Montembuòu aperten clarament au naut-lemosin e se pòt tanben identificar coma partida d'un airau linguistic, per part omogeneu, a l'oest extrem dau lemosin, renmàs dins lo domeni de la conjugason, e quauqu'un pauc dau lexic [cf. annexe – *La conjugason*]. Fòra aqueu domeni, demòra plan malaisat de definir un josensems linguistic de la Charanta Occitana que seriá una compausanta naut-lemosina [carta 4 – *La Charanta Occitana*].

---

³ Exemple tirat de Marcel Coq, « Lo limit lingüistic de l'occitan e del peitavin-santongés dins lo departament de Charenta », *Quaserns de Linguistica Occitana*, n°6, 1977, pp. 3-13.

LA CHARENTE OCCITANE

La langue occitane est pratiquée sur presque la moitié du département et concerne toute la partie cristalline du N.R. ainsi qu'une bande sédimentaire limitrophe de la Dordogne et se prolongeant jusqu'à Aubeterre.

Les parlers offrent trois variantes principales :

- limousine avec terminaisons en è, les plus à l'Est : Chabanais, Montrbron, ...
- limousine avec terminaisons en a : Confolens, Villebois-Lavalette, ...
- une marche où l'influence du français se fait sentir bien que la dominante reste occitane, la zone du CROISSANT, à l'Ouest : Celle-Frouin, Aubeterre.

La Charanta Occitana – carta 4

Referências bibliograficas

CHABANEAU, C. (1980). *Grammaire limousine*. Marselha : Laffite Reprints.

COQ, M. (1977). "La limite linguistique du limousin en Charente" in *Lemouzi* n°61. Tula : Lemouzi.

JAVANAUD, P. G. (1981). *The Vowel System of Lemosin*. Göteborg : University of Göteborg.

LAVALADE, Y. (1986). *L'accentuation occitane (Haut-Limousin), la place de l'accent tonique*.
Limòtges : La Clau lemosina.

LAVALADE, Y. (1987). *La conjugaison occitane*. Limòtges, La Clau lemosina, Institut d'Estudis Occitans 87.

ANNEXE – LA CONJUGASON

La sillaba tonica es solinhada quante fai mestier. La grafia es pas fin normalizada per causa qu'una analisi mai prigonda seriá necessària. La fonetica es marcada mas per comprèner mielhs las chausidas graficas.

Verbes dau prumier grop : model *parlar*

Indicatiu

<p>Present</p> <p><u>par</u>le par<u>l</u>às <u>par</u>la <u>par</u>lem/<u>par</u>lem <u>par</u>latz <u>par</u>len/<u>par</u>len</p>	<p>Imperfach</p> <p>par<u>l</u>ava parlav<u>as</u> par<u>l</u>ava parlav<u>am</u> parlav<u>atz</u> parlav<u>àn</u></p>	<p>Preterit</p> <p>par<u>l</u>í par<u>l</u>etes par<u>l</u>et par<u>l</u>etem par<u>l</u>et<u>etz</u> par<u>l</u>eten</p>	<p>Futur</p> <p>parlar<u>ai</u> parlar<u>es</u> [e] parlar<u>á</u> parlar<u>am</u> parlar<u>etz</u> [e] parlar<u>àn</u></p>
<p>Passat compausat</p> <p>ai parlat as parlat a parlat am parlat atz parlat an parlat</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>aviá parlat aviàs parlat aviá parlat aviam parlat aviatz parlat aviàn parlat</p>	<p>Passat anterior</p> <p>aguí parlat aguetes parlat aguet parlat aguetem parlat aguetetz parlat agueten parlat</p>	<p>Futur anterior</p> <p>aurai parlat aures parlat aurá parlat auram parlat auretz parlat auràn parlat</p>

Subjontiu

<p>Present</p> <p>que <u>par</u>le que par<u>l</u>es [e] o [ej] que <u>par</u>le que <u>par</u>lam/<u>par</u>lam que par<u>l</u>etz [e] o [ej] que <u>par</u>lan/<u>par</u>làn</p>	<p>Imperfach</p> <p>que par<u>l</u>essa que par<u>l</u>esses [e] o [ej] que par<u>l</u>essa que par<u>l</u>ess<u>am</u> que par<u>l</u>ess<u>etz</u> [e] o [ej] que par<u>l</u>ess<u>àn</u></p>	<p>Passat</p> <p>qu' <u>ai</u>e parlat qu' <u>ai</u>es parlat qu' <u>ai</u>e parlat qu' <u>ai</u>am parlat qu' <u>ai</u>etz parlat qu' <u>ai</u>an parlat</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>qu' <u>agu</u>essa parlat qu' <u>agu</u>esses parlat qu' <u>agu</u>essa parlat qu' <u>agu</u>ess<u>am</u> parlat qu' <u>agu</u>ess<u>etz</u> parlat qu' <u>agu</u>ess<u>àn</u> parlat</p>
---	--	--	--

Condicionau

Present

parlariá
parlariàs
parlariá
parlariam
parlariatz
parlariàn [a' rjã]

Participi present

parlant

Passat

auriá parlat
auriàs parlat
auriá parlat
auriam parlat
auriatz parlat
auriàn parlat

Participi passat

parlat

Imperatiu

Afirmatiu

parla
parlam
parlatz

Negatiu

(ne) parla pas
(ne) parlam pas
(ne) parlatz pas

Infinitiu passat

aver parlat

Verbes dau segond grop incoatius : model *legir*

Indicatiu

Present
 legisse
 legisses
 legís
 legissem
 legissetz
 legissen

Imperfach
 legissíá [-i'ʃə]
 legissias [-i'ʃɛ:]
 legissíá
 legissiam
 legissiatz
 legissian [-i'ʃã]

Preterit
 legí
 legites
 legit
 legitem
 legitetz
 legiten

Futur
 legirai
 legires
 legirá [-i'ɾə]
 legiram
 legiretz
 legiran

Passat compausat
 ai legit
 as legit
 a legit
 am legit
 atz legit
 an legit

Pus-que-perfach
 avia legit
 avias legit
 avia legit
 aviam legit
 aviatz legit
 avian legit

Passat anterior
 avia legit
 avias legit
 avia legit
 aviam legit
 aviatz legit
 avian legit

Futur anterior
 aurai legit
 aures legit
 aurá legit
 auram legit
 auretz legit
 auràn legit

Subjontiu

Present
 que legisse
 que legisses
 que legisse
 que legissam
 que legissetz
 que legissàn

Imperfach
 que legissessa
 que legissesses
 que legissessa
 que legissessam
 que legissessetz
 que legissessàn

Passat
 qu'aie legit
 qu'aies legit
 qu'aie legit
 qu'àiam legit
 qu'aietz legit
 qu'aian legit

Pus-que-perfach
 qu'aguessa legit
 qu'aguesses legit
 qu'aguessa legit
 qu'aguessam legit
 qu'aguessetz legit
 qu'aguessàn legit

Condicionau

Present
 legiriá
 legiriàs
 legiriá
 legiriam
 legiriatz
 legiriàn

Passat
 auriá legit
 auriàs legit
 auriá legit
 auriam legit
 auriatz legit
 auriàn legit

Imperatiu

Afirmatiu
 legís
 legissam
 legissetz

Negatiu
 (ne) legís pas
 (ne) legissam pas
 (ne) legissetz pas

Participi present
 legissent

Participi passat
 legit

Infinitiu passat
 aver legit

Verbes dau segond grop non-incoatius : model *partir*

Indicatiu

<p>Present</p> <p><u>parte</u> <u>partes</u> part <u>partem/partem</u> <u>partetz</u> <u>parten/parten</u></p>	<p>Imperfach</p> <p>parti<u>á</u> parti<u>às</u> parti<u>á</u> parti<u>am</u> parti<u>atz</u> parti<u>àn</u></p>	<p>Preterit</p> <p>part<u>í</u> part<u>ites</u> part<u>it</u> part<u>item</u> part<u>itetz</u> part<u>iten</u></p>	<p>Futur</p> <p>partir<u>ai</u> partir<u>es</u> partir<u>á</u> partir<u>am</u> partir<u>etz</u> partir<u>àn</u></p>
<p>Passat compausat</p> <p>sai partit ses partit es partit som partit(s) setz partit(s) son partit(s)</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>era partit eràs partit era partit eram partit(s) eratz partit(s) eràn partit(s)</p>	<p>Passat anterior</p> <p>fí partit fites partit fít partit fitem partit(s) fitem partit(s) fitem partit(s)</p>	<p>Futur anterior</p> <p>sirai partit sires partit sirá partit siram partit(s) siretz partit(s) siràn partit(s)</p>

Subjontiu

<p>Present</p> <p>que <u>parte</u> que <u>partes</u> que <u>parte</u> que <u>partam</u> que <u>partetz</u> que <u>partan/partan</u></p>	<p>Imperfach</p> <p>que part<u>essa</u> que part<u>esses</u> que part<u>essa</u> que part<u>essam</u> que part<u>essetz</u> que part<u>essàn</u></p>	<p>Passat</p> <p>que sie partit que sies partit que sie partit que siam partit(s) que sietz partit(s) que siàn partit(s)</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>que fira partit que fires partit que fira partit que firam partit(s) que firetz partit(s) que firàn partit(s)</p>
---	--	--	---

Condicionau

Present

partiriá
partiriàs
partiriá
partiriam
partiriatz
partiriàn

Passat

siriá partit
siriàs partit
siriá partit
siriam partit(s)
siriatz partit(s)
siriàn partit(s)

Imperatiu

Afirmatiu

part
partam
partetz

Negatiu

(ne) part pas
(ne) partam pas
(ne) partetz pas

Participi present

partent

Participi passat

partit

Infinitiu passat

estre partit

Verbes dau tresesme grop: model *metre*

Indicatiu

Present mete metes met metem metetz meten	Imperfach metiá metiàs metiá metiam metiatz metiàn	Preterit metí metetes metet metetem metetetz meteten	Futur metrai metres metrá metram metretz metràn
--	---	---	--

Passat compausat ai mes/metut as mes/metut a mes/metut am mes/metut atz mes/metut an mes/metut	Pus-que-perfach aviá mes/metut aviàs mes/metut aviá mes/metut aviam mes/metut aviatz mes/metut aviàn mes/metut	Passat anterior aguí mes/metut aguetes mes/metut aguet mes/metut agueten mes/metut aguetetz mes/metut agueten mes/metut	Futur anterior aurai mes/metut aures mes/metut aurá mes/metut auram mes/metut auretz mes/metut auràn mes/metut
---	---	--	---

Subjontiu

Present que mete que metes que mete que metam que metetz que metan	Imperfach que metessa que metesses que metessa que metessam que metessatz que metessan	Passat qu'aie mes/metut qu'aies mes/metut qu'aie mes/metut qu'àiam mes/metut qu'aietz mes/metut qu'aian mes/metut	Pus-que-perfach qu'aguessa mes/metut qu'aguesses mes/metut qu'aguessa mes/metut qu'aguessam mes/metut qu'aguessetz mes/metut qu'aguessan mes/metut
---	---	--	---

Condicionau

Present

metriá
metriàs
metriá
metriam
metriatz
metriàn

Passat

auriá mes/metut
auriàs mes/metut
auriá mes/metut
auriam mes/metut
auriatz mes/metut
auriàn mes/metut

Imperatiu

Afirmatiu

met
metam
metetz

Negatiu

met pas
metam pas
metetz pas

Participi present

metent

Participi passat

mes/mesa ;
metut/metuda

Infinitiu passat

aver mes/metut

Verbes dau tresesme grop presentant quauques paradigmas irregulars, model *préner/prendre*

Indicatiu

<p>Present</p> <p><u>pre</u>ne pre<u>nes</u> pre<u>n</u> pre<u>ne</u>m/pre<u>ne</u>m pre<u>ne</u>tz pre<u>ne</u>n/pre<u>ne</u>n</p>	<p>Imperfach</p> <p>preniá preniàs preniá preniam preniatz preniàn</p>	<p>Preterit</p> <p>prenguí prenguet<u>es</u> prenguet prenguet<u>em</u> prenguet<u>etz</u> prenguet<u>en</u></p>	<p>Futur</p> <p>prendrai prendres prendrá prendram prendretz prendràn</p>
<p>Passat compausat</p> <p>ai pres/prengut as pres/prengut a pres/prengut am pres/prengut atz pres/prengut an pres/prengut</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>aviá pres aviàs pres aviá pres aviam pres aviatz pres aviàn pres</p>	<p>Passat anterior</p> <p>aguí pres aguetes pres aguet pres aguetem pres aguetetz pres agueten pres</p>	<p>Futur anterior</p> <p>aurai pres aures pres aurá pres auram pres auretz pres auràn pres</p>

Subjontiu

<p>Present</p> <p>que prenge que prenges que prenge que prenjam que prengetz que prenjan</p>	<p>Imperfach</p> <p>que prenguessa que prenguesses que prenguessa que prenguessam que prenguessetz que prenguessan</p>	<p>Passat</p> <p>qu'aie pres qu'aies pres qu'aie pres qu'àiam pres qu'aietz pres qu'aian pres</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>qu'aguessa pres qu'aguesses pres qu'aguessa pres qu'aguessam pres qu'aguessetz pres qu'aguessan pres</p>
---	---	--	---

Condicionau

Present

prendriá
prendriàs
prendriá
prendriam
prendriatz
prendriàn

Passat

auriá pres
auriàs pres
auriá pres
auriam pres
auriatz pres
auriàn pres

Imperatiu

Afirmatiu

pren
prenjam
prenetz

Negatiu

(ne) pren pas
(ne) prenjam pas
(ne) prenetz pas

Participi present

prenent

Participi passat

pres/presa

Infinitiu passat

aver pres/prengut

Verbes dau tresesme grop presentant quauques paradigmas irregulars, model *segre*

Indicatiu

<p>Present</p> <p>segue segues sec seguem seguetz seguen</p>	<p>Imperfach</p> <p>segiá [se'dʒɔ] segiàs [se'dʒe:] segiá [se'dʒɔ] segiám [se'dʒã] segiatz [se'dʒe:] segiàn [se'dʒã]</p>	<p>Preterit</p> <p>seguí seguetes seguet segueten seguetetz segueten</p>	<p>Futur</p> <p>segrai segres segrá segram segretz segràn</p>
---	---	---	--

<p>Passat compausat</p> <p>ai seguit as seguit a seguit am seguit atz seguit an seguit</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>aviá seguit aviàs seguit aviá seguit aviám seguit aviatz seguit aviàn seguit</p>	<p>Passat anterior</p> <p>aguí seguit aguetes seguit aguet seguit aguetem seguit aguetetz seguit agueten seguit</p>	<p>Futur anterior</p> <p>aurai seguit aures seguit aurá seguit auram seguit auretz seguit auràn seguit</p>
---	---	--	---

Subjontiu

<p>Present</p> <p>segue segues segue segam seguetz segan</p>	<p>Imperfach</p> <p>seguessa seguesses seguessa seguessam seguessetz seguessan</p>	<p>Passat</p> <p>qu'aie seguit qu'aies seguit qu'aie seguit qu'àiam seguit qu'aietz seguit qu'aian seguit</p>	<p>Pus-que-perfach</p> <p>qu'aguessa seguit qu'aguesses seguit qu'aguessa seguit qu'aguessam seguit qu'aguessetz seguit qu'aguessan seguit</p>
---	---	--	---

Condicionau

Present

segriá
segriàs
segriá
segriam
segriatz
segriàn

Passat

auriá seguit
auriàs seguit
auriá seguit
auriam seguit
auriatz seguit
auriàn seguit

Imperatiu

Afirmatiu

sec
segam
seguetz

Negatiu

(ne) sec pas
(ne) segam pas
(ne) seguetz pas

Participi present

seguent

Participi passat

seguit/seguida

Infinitiu passat

aver seguit

Los irregulars : verbe 'ver [væɾ]

Indicatiu

Present

ai
as
a
am
atz
an

Imperfach

aviá
aviàs
aviá
aviam
aviatz
aviàn

Preterit

aguí
aguetes
aguet
aguetem
aguetetz
agueten

Futur

aurai
aures
aurá
aurem
auretz
auràn

Passat compausat

ai 'gut
as 'gut
a 'gut
am 'gut
atz 'gut
an 'gut

Pus-que-perfach

aviá 'gut
aviàs 'gut
aviá 'gut
aviam 'gut
aviatz 'gut
aviàn 'gut

Passat anterior

aguí 'gut
aguetes 'gut
aguet 'gut
agueten 'gut
aguetetz 'gut
agueten 'gut

Futur anterior

aurai 'gut
aures 'gut
aurá 'gut
auram 'gut
auretz 'gut
auràn 'gut

Subjontiu

Present

qu'aie
qu'aies
qu'aie
qu'iam
qu'aietz
qu'ian

Imperfach

qu'aguessa
qu'aguesses
qu'aguessa
qu'aguessam
qu'aguessetz
qu'aguessan

Passat

qu'aie 'gut
qu'aies 'gut
qu'aie 'gut
qu'iam 'gut
qu'aietz 'gut
qu'ian 'gut

Pus-que-perfach

qu'aguessa 'gut
qu'aguesses 'gut
qu'aguessa 'gut
qu'aguessam 'gut
qu'aguessetz 'gut
qu'aguessan 'gut

Condicionau

Present

auriá
auriàs
auriá
auriam
auriatz
auriàn

Passat

auriá 'gut
auriàs 'gut
auriá 'gut
auriam 'gut
auriatz 'gut
auriàn 'gut

Imperatiu

Afirmatiu

aie
aiam
aietz

Negatiu

n' aia pas
n' aiam pas
n' aietz pas

Participi present

aiant

Participi passat

'gut/'guda

Infinitiu passat

aver 'gut

Los irregulares : verbe *estre*

Verbe *estre*

Indicatiu

Present sai ses es som setz son	Imperfach era eràs era eram eratz eràn	Preterit fi fites fit fitem fitetz fiten	Futur sirai sires sirá siram siretz siràn
Passat compausat ai estat as estat a estat am estat atz estas an estat	Pus-que-perfach aviá estat aviàs estat aviá estat am estat atz estat an estat	Passat anterior aguí estat aguetes estat aguet estat aguetem estat aguetetz estat agueten estat	Futur anterior aurai estat aures estat aurá estat auram estat auretz estat auràn estat

Subjontiu

Present que sié que sies que sié que siam que sietz que siàn	Imperfach que fira que fïres que fira que fïram que fïretz que fïràn	Passat qu'aie estat qu'aies estat qu'aie estat qu'aïam estat qu'aïetz estat qu'aïan estat	Pus-que-perfach qu'aguessa estat qu'aguesses estat qu'aguessa estat qu'aguessam estat qu'aguessetz estat qu'aguessan estat
---	---	--	---

Condicionau

Present

siriá
siriàs
siriá
siriam
siriatz
siriàn

Passat

auriá estat
auriàs estat
auriá estat
auriam estat
auriatz estat
auriàn estat

Imperatiu

Afirmatiu

siá
siam
sietz

Negatiu

siá pas
siam pas
sietz pas

Participi present

estant

Participi passat

estat/estada

Infinitiu passat

aver estat

Verbe anar

Indicatiu

present : *ié vau ; tu vas ; eu/'la vai ; nos vam ; vos vatz ; ilhs van*

imperfach : *ié 'nava ; tu 'navàs ; eu/'la 'nava ; nos 'navam ; vos 'navatz ; ilhs 'navàn*

preterit : *i anguí ; tu anguetes ; eu/l'anguet ; n'anguetem ; vos anguetes ; ilhs angueten*

futur : *i irai ; tu ires ; eu/'la irá : n'iram ; vos iretz ; ilhs iràn*

Condicionau

present : *i iriá ; tu iriàs ; eu/'l'iriá : n'iriam ; vos iriatz ; ilhs iriàn*

Subjontiu

present : *que i ange ; que tu anges ; qu'eu/que l'ange ; que n'anjam ; que vos angetz ; qu'ilhs anjan*

imperfach : *que i anguessa ; que tu anguesses ; qu'eu/que l'anguessa ; que nos anguessam ; que vos anguessetz ; qu'ilhs anguessan*

Participi passat : *aver 'nat*

Verbe saber

Indicatiu

present : *ié sabe ; tu sabes ; eu/'la sap ; nos sabem ; vos sabetz ; ilhs saben*

imperfach : *ié sabiá ; tu sabiàs ; eu/'la sabiá ; nos sabiam ; vos sabiatz ; ilhs sabiàn*

preterit : *ié sauguí ; tu sauguetes ; eu/'la sauguet ; nos sauguetem ; vos sauguetetz ; ilhs saugueten*

futur : *ié saurai ; tu saures ; eu/'la saurá : nos sauram ; vos sauretz ; ilhs sauràn*

Condicionau

present : *ie sauriá ; tu sauriàs ; eu/'la sauriá : nos sauriam ; vos sauriatz ; ilhs sauriàn*

Subjontiu

present : *que ié sapche ; que tu sapches ; qu'eu/que 'la sapche ; que nos sapcham ; que vos sapchetz ; qu'ilhs sapchan*

imperfach : *que ié sapchessa ; que tu sapchesses ; qu'eu/que 'la sapchessa ; que nos sapchessam ; que vos sapchessetz ; qu'ilhs sapchessan*

Participi passat : *aver saugut*

Verbe faler

Indicatiu

present : *quò fau*

imperfach : *quò faliá*

preterit : *quò fautet*

futur : *quò faudrá*

Condicionau

present : *quò faudriá*

Subjontiu

present : *que quò falhe*

imperfach : *que quò fautessa*

Participi passat : *aver fautut*

Verbe poder

Indicatiu

present : *ié pòde ; tu poes ; eu/'la pòt ; nos pòdem/podem ; vos podetz ; ilhs pòden*

imperfach : *ié poiá ; tu poiàs ; eu/'la poiá ; nos poiam ; vos poiatz ; ilhs poiàn*

preterit : *ié poguí ; tu poguetes ; eu/'la poguet ; nos poguetem ; vos poguetetz ; ilhs pogueten*

futur : *ié porrai ; tu porres ; eu/'la porrá : nos porram ; vos porretz ; ilhs porràn*

Condicionau

present : *ié porriá ; tu porriàs ; eu/'la porriá : nos porriam ; vos porriatz ; ilhs porriàn*

Subjontiu

present : *que ié puesche ; que tu puesches ; qu'eu/que 'la puesche ; que nos puescham ; que vos pueschetz ; qu'ilhs pueschan*

imperfach : *que ié poguessa ; que tu poguesses ; qu'eu/que 'la poguessa ; que nos poguessam ; que vos poguessetz ; qu'ilhs poguessan*

Participi passat : *aver pogut*

Verbe *dever*

Indicatiu

present : *ié deve ; tu debes ; eu/'la deu ; nos dévem ; vos devetz ; ilhs deven*

futur : *ié deurai ; tu deures ; eu/'la deura : nos deuram ; vos deuretz ; ilhs deura'n*

Participi passat : *aver degut*

Verbe *viure*

Indicatiu

present : *ié vive ; tu vives ; eu/'la vis ; nos vivem ; vos vivetz ; ilhs viven*

preterit : *ié visquí ; tu visquetes ; eu/'la visquet ; nos visquetem ; vos visquetetz ; ilhs visqueten*

Participi passat : *aver viscut*

Verbe *cosar*

Indicatiu

imperfach : *ié cosava ; tu cosavàs ; eu/'la cosava ; nos cosavam ; vos cosavatz ; ilhs cosava'n*

preterit : *ié cosí ; tu cosetes ; eu/'la coset ; nos cosetem ; vos cosetetz ; ilhs coseten*

Verbe *crànher*

Indicatiu

preterit : *ié crenguí ; tu crenguetes ; eu/'la crenguet ; nos crenguetem ; vos crenguetetz ; ilhs crengueten*

Verbe *cueire*

Indicatiu

imperfach : *quò cuesiá ; nos cuesiam ; ilhs cuesià'n*

Verbes d'alternàncias vocalicas (cf. § 2.2.7.2)

Verbe *levar*

Indicatiu

present : *ié me leve, tu te levas ; eu/'la se leva ; nos nos levem ; vos vos levatz ; ilhs se leven*

Verbe *copar*

Indicatiu

present : *ié còpe, tu copàs ; eu/'la còpa ; nos còpem/copem ; vos copatz ; ilhs còpen*

Verbe *laiszar*

Indicatiu

present : *ié laisse [aj] ; tu laissas [ɛj] ; eu/'la laissa [aj] ; nos laissem [aj] ; vos laissatz [ɛj] ; ilhs laissen [aj]*

Verbe *repropchar*

Indicatiu

present : *ié repropche ; tu repropchàs ; eu/'la repropcha ; nos repropchem ; vos repropchatz ; ilhs repropchen*

Verbe *durmir*

Indicatiu

present : *ié duerme ; tu durmes ; eu/'la duerm [dʊæɾ] ; nos duermem ; vos durmetz ; ilhs duermen*

© **Linguistica Occitana** (decembre de 2010) [www.revistadoc.org]
© **Joan-Cristòu Dourdet** – 2010